

Als we van het smulbos moeten eten gaan we honger lijden

Door [Arnout Jaspers](#) - 10 december 2022

Geplaatst in [Biodiversiteit](#) - [Landbouw](#) - [Natuur](#)

Dit zijn tijden om Trofim Lysenko uit het vergeetboek te halen. Lysenko was een Russische bioloog die kort na de Tweede Wereldoorlog een geheel eigen versie van erfelijkheid bedacht, die in strijd was met de wetten van Mendel (en met alles wat we nu van DNA en genetica weten). Zo poneerde hij dat planten verworven eigenschappen konden doorgeven aan hun nageslacht, en dat dit een prima middel was om de oogsten van de zwaar kwakkelende landbouw in de Sovjet-Unie te verbeteren.

Onder Stalin werd het Lysenkoïsme de officiële leer, en iedereen die dat tegensprak raakte op zijn minst z'n baan kwijt, als het al geen enkeltje concentratiekamp werd. De op Lysenko's pseudo-wetenschap gebaseerde landbouwpolitiek heeft bijgedragen aan hongersnoden met miljoenen doden in de Sovjet-Unie en in het China van Mao.

Rutte is geen Stalin, en aan de universiteit Wageningen (WUR) wordt nog echte landbouwkunde onderwezen, maar een deel van de politiek in Nederland is in de greep van het 21ste eeuwse Lysenkoïsme: kringloplandbouw. We gaan er maar niet van uit dat boeren die zich daar niet toe willen bekeren in heropvoedingskampen worden opgesloten, maar hun baan en hun bedrijf dreigen ze wel kwijt te raken, en als de hele Europese Unie net zo enthousiast meegaat in deze gekte als Nederland, is massale hongersnood in kwetsbare regio's als Afrika evenmin uit te sluiten.

Niet verrassend, loopt GroenLinks voorop in het 21ste eeuwse Lysenkoïsme, op de voet gevolgd door D66. Hoe progressiever een politieke partij, hoe vatbaarder voor grandioze ideeën, die er altijd op neer komen dat harde keuzes niet bestaan en iedereen zijn zin kan krijgen, behalve de 1%

Als we van het smulbos moeten eten gaan we honger lijden

kapitalisten.

In het geval van de kringlooplandbouw betreft dit het grandioze idee dat er geen tegenstelling bestaat tussen natuur en landbouw. De hele moderne landbouw met zijn krachtvoer, kunstmest, herbiciden, pesticiden, genetisch gemodificeerde organismen, antibiotica, tractoren en melkrobots is in die gedachte op z'n gunstigst een tragische vergissing, maar eigenlijk natuurlijk een complot van het agro-industriële complex om voor die 1% miljonairs woekerwinsten te maken over de ruggen van boer en consument.

Dit is allemaal niet nodig als we maar in harmonie met de natuur leven. Dan zal de natuur ons alles geven wat we nodig hebben.

Knutselen met de wetenschap

Lysenko bedacht een eigen genetica, omdat die niet de hinderlijke beperkingen van de bestaande genetica oplegde aan het verbeteren van de landbouw in de Sovjet-Unie. De Lysenko's van progressief Nederland verkondigen, dat als we zo'n beetje alle moderne technologie overboord zetten en de agrarische kringlopen sluiten, de landbouw, hand in hand met de natuur, voedsel voor 8 miljard mensen zal blijven produceren, en over een tijdje voor 10 miljard.

Het Lysenkoïsme was evident in strijd met de feiten, maar dat wilde Stalin niet horen. Lysenko's invloed taande pas toen Chroetsjev aan de macht kwam. Het idee dat je aan een landbouw met gesloten kringlopen (van voedingsstoffen als stikstof en fosfaat), dus zonder kunstmest, elk jaar honderden miljoenen tonnen voedsel voor mensen kunt onttrekken zonder het landbouwsysteem uit te putten, is net zo feitenvrij als Lysenko's erfelijkheidsleer. Maar dat wil de Europese Commissie niet horen zolang met name Frans Timmermans daar nog zit, en zo lang houden ook de kringlopers in de Nederlandse politiek de wind in de zeilen.

Eén plaatje zegt meer dan duizend loze woorden, zal Tweede Kamerlid Laura Bromet gedacht hebben, toen ze afgelopen week de nieuwste [cartoon van het GroenLinkse wensdenken](#) op Twitter zette. Dit kaartje beeldde 'Nederland voorbij de stikstofcrisis' af. Wat een paradijselijk perspectief vol kringloopknuffels voor boeren, burgers en buitenlui!

Daarin hebben boeren 'in balans met de natuur een goed inkomen' en woont iedereen in 'betaalbare en natuurinclusieve woningen'. Ook aan de wolf is gedacht, waar laatst toch wat probleempjes mee waren qua balans. Die blijft voortaan vanzelf op de Veluwe, 'waar de eikenboom weer herstelt en de wolf rustig kan bestaan'.

'Smulbos voor allochtonen'

Rustig. Proef dat woord. Een roofdier dat voor de lol hele kuddes schapen doodbijt en uit elk schaap maar één hap neemt, ligt toch een beetje moeilijk in de kringloop. Dus zal ook de wolf een wonderbaarlijke transformatie ondergaan en voortaan 'rustig' leven. Het staat er niet bij, maar ik gok

Als we van het smulbos moeten eten gaan we honger lijden

dat rustige wolven alleen de hoogst noodzakelijke, balans herstellende prooien zullen doden, als onbezoldigde euthanasieartsen voor het wild op de Veluwe.

De meest geliefde kringloopknuffel is het voedselbos. Volgens de cartoon maakt 'intensieve veehouderij onder andere plek voor voedselbossen'. Het idee van een voedselbos is, dat je met eventueel een klein beetje bijsturen, een bos laat ontstaan dat een rijk menu aan eetbare vruchten, noten, bladgroente, paddenstoelen en knollen produceert.

De aartsvader van het Nederlandse voedselbos is het 'smulbos voor allochtonen' dat een Gelderse milieuclub in 2004 ging aanleggen. Speciaal omdat volgens hun eigen onderzoek allochtonen niet veel met natuur op hadden, maar des te meer met gratis eten oprapen. Toegegeven, dat genereerde nogal wat satire, dus dat was een valse start; vanaf nu zijn alle voedselbossen 'inclusief', dus ook voor autochtonen om van te smullen.

Het Schijndelse voedselbos

Weliswaar bepleit zelfs Bromet niet dat we de hele landbouw moeten vervangen door voedselbossen, maar het blijft toch een relevante vraag: hoeveel hectare voedselbos heb je nodig om 1 hectare intensieve akkerbouw of intensieve veeteelt te vervangen? Over die intensieve landbouw zijn gegevens makkelijk te vinden: een hectare aardappelen levert per jaar 40 ton oogst op. Zeg maar: een grote vrachtwagen met aanhanger vol aardappelen per voetbalveld. Een hectare van het door ecologen verfoeide 'grasfalt' met 5 koeien, levert jaarlijks 40 kubieke meter melk op: een volle tankwagen per voetbalveld.

Hoeveel noten, knollen en bosvruchten levert een hectare voedselbos op? Hierover heb ik geen serieus te nemen gegevens kunnen vinden. Voedselbossen in Europa zijn toe nu toe altijd opgezet als educatie- of hobby-project, waarbij de omvang van de productie geen rol speelt. Vanuit de WUR loopt sinds enige tijd wel een monitoringsproject van [voedselbossen in Nederland](#), maar dat heeft zo te zien nog geen publicatie opgeleverd.

Ook niet onbelangrijk: koeien geven elke dag melk, en van een akker haalt de boer een of twee keer per jaar een oogst. Maar het perspectief dat een nieuw voedselbos biedt, is wachten, wachten, wachten. Het grootste voedselbos van Europa - 20 hectare - is momenteel in aanleg bij Schijndel, en dat noemt zichzelf bewust '[productievoedselbos](#)'. Initiatiefnemer Wouter van Eck meldt vol trots dat er al na drie jaar frambozen en bessen te oogsten zijn, na vijf jaar appels en peren, en na vijftien jaar walnoten en kastanjes. Dus als we nu de intensieve veehouderij opdoeken, kunnen we vanaf 2037 verantwoord kastanjes smullen om aan onze eiwitten te komen.

Een voedselbos op subsidie?

Van Eck plakt daar nog een paar onhoudbare claims aan vast, zoals dat in het Schijndelse voedselbos geen onderhoud (snoeien, wieden) nodig zal zijn, dat onkruid er vanzelf dood zal gaan, en dat er geen plagen en ziektes kunnen ontstaan. Misschien dat Bromet dat gelooft, maar geen boer trapt daar in.

Als we van het smulbos moeten eten gaan we honger lijden

GroenLinks en verwante kringlopers zijn ook altijd zeer verontwaardigd over subsidies voor de intensieve landbouw. Dat bewijst immers dat de intensieve landbouw zelfs economisch onhoudbaar is? Het Schijndelse voedselbos van 20 hectare ontvangt om te beginnen 3 ton subsidie van de provincie Noord-Brabant voor de aanleg, en nog vijf jaar vrijstelling van pacht voor de grond. Ook wordt veel van het werk gedaan door vrijwilligers. Blijven die dat werk onbetaald doen, tegen de tijd dat de oogst uit het bos eindelijk enige inkomsten begint op te leveren?

Echte gegevens over de productie van een voedselbos zijn dus niet te vinden, maar ik schat dat de jaarlijkse oogst van voedselbossen hoogstens tien procent is van moderne akkerbouw en veeteelt, en waarschijnlijk slechts een paar procent. Waarom? Omdat moderne landbouwgewassen duizenden jaren lang zijn geselecteerd en gekweekt om zo snel mogelijk, een zo groot mogelijk gedeelte voor de mens eetbaar product te leveren. En op akkers wordt het groeien van voor de mens waardeloze planten actief tegengegaan.

Daarentegen groeien in een voedselbos allerlei soorten in concurrentie met elkaar om schaars zonlicht en voedingsstoffen. En verreweg het grootste deel van die jaarlijkse groei – dus de potentiële oogst – bestaat uit voor de mens oneetbaar spul: hout, bladeren en houtige wortels. Alleen als mensen hout konden eten, dan waren snelgroeïende jonge naaldbossen misschien een optie geweest als voedselbos.

Terug in de tijd

Als de mens voortaan op die manier ‘in balans met de natuur’ moet leven, komt dit in feite neer op terug naar de tijd van de jager-verzamelaars: kleine, rondzwervende groepjes mensen die leefden van de kruimels die de natuur overliet. Een prima oplossing, mits 98% van de huidige wereldbevolking eerst vrijwillig het veld ruimt.

De natuur geeft namelijk niks om mensen, net zo min als om enige andere diersoort, het is voor alle levensvormen altijd een kwestie geweest van pakken wat je pakken kan. Zo deed de mens dat, zo doet de wolf op de Veluwe dat nog steeds. Alleen wij mensen zijn zo buitengewoon succesvol geworden, dat we ons daarin beperkingen moeten opleggen. Er is onvermijdelijk een tegenstelling tussen landbouw en natuur, maar het is de mens die bepaalt hoeveel de natuur moet inleveren, niet andersom.

U leest de heldere, nuchtere berichten van wetenschapsjournalist [Arnout Jaspers](#) iedere zaterdag in Wynia's Week.

Wynia's Week verschijnt 104 keer per jaar. De donateurs maken dat mogelijk. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!